МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

Природничо-географічний факультет

НАУКОВЕ СЬОГОДЕННЯ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РЕГІОНАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

МАТЕРІАЛИ
Всеукраїнської науково-практичної конференції

18 листопада 2022 року

Запоріжжя – 2022

УДК 502+338+379.85+55+91+93+94+811+327
Н 34

Наукове сьогодення: стан та перспективи регіональних досліджень: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 18 листопада 2022 р.) / за ред.: Л. І. Полякової, Ю.Ю. Козара, С.В. Гришко, О.В. Непші, А.А.Проценка, А.М. Крилової. Запоріжжя: МДПУ імені Богдана Хмельницького, 2022. 264 с.

Матеріали доповідей подано в авторській редакції. Погляд редакційної колегії збірника не завжди співпадає з позицією авторів опублікованих матеріалів. Автори повністю відповідають за наукову доброчесність, стилістику та орфографію, точність наведених фактів, цитат, власних імен, дат та інших відомостей.

© Автори статей, 2022
© Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького, 2022

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. ТУРИЗМ ТА КРАЄЗНАВСТВО

Арабаджи О.С., Донець І.А. Культурний туризм Мелітопольщини: стан та виклики сьогодення	6
Арсененко І.А., Байтеряков О.З., Непша О.В., Лазуренко А.М. Місце туристсько-краєзнавчої роботи у шкільній географічній освіті	9
Арсененко І.А., Бейдик О.О., Донець І.А., Магдич О.В., Парфент'єва Д.М. Деякі аспекти функціонування лікувальних і оздоровчих закладів для сфери медичного туризму в Україні	13
Арсененко І.А., Донченко Л.М., Тарасова Г.О., Дубінська Є.О. Визначення організаційної структури туристичних підприємств	20
Арсененко І.А., Орлов Д.В., Швець В.В., Самарська Я.В. Перспективи розвитку подієвого туризму в світі	25
Донець І.А., Фіжделюк В.А., Волошин Р.К., Суворова О.В. Форми організації рекреаційно-туристичної діяльності	29
Донченко Л.М., Кондратенко Д. П., Єфімов М. А. Мотивація праці як найважливіший чинник ефективного управління туристичним підприємством	34
Прохорова Л.А. Міжнародний досвід організації геологічного туризму	38

РОЗДІЛ 2. ФІЗИЧНА ТА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА ГЕОГРАФІЯ

Арабаджи О.С., Гришко С.В., Донченко Л.М., Непша О.В. Професійна підготовка майбутніх учителів географії до екологічного виховання школярів	43
Арестенко В.В., Кулик І.О, Ніколаєва Ю.В., Бабіч М.М. Вплив хімічної та нафтохімічної галузі промисловості на довкілля Запорізької області	51
Асатрян Р.С. Використання ігрових технологій на уроках географії	53
Байтеряков О.З., Кузовлєва А.А., Міцкан А.М. Характеристика системи розселення Павлоградського району Дніпропетровської області	64
Байтеряков О.З., Мариніна Н.С. Загальні особливості вивчення Південної Америки в шкільному курсі «Географія. Материки та океани»	66
Байтеряков О.З., Собецька Т.С., Вознюк О.С. Визначення географічного центру міста Токмак	69
Василюк Л.А., Василюк В.Р. Національно-патріотичне виховання учнів старшої школи засобами туристично-краєзнавчої діяльності	73
Гришко С.В. Значення навчальної практики з гідрології у формуванні екологічної культури майбутніх учителів географії	78
Димитрова Д.М., Іванов Б.В., Мовчан А.О. Кліматичні особливості території Запорізької області	81
Добровольська Я.П. Вплив гідроенергетики Запорізької області на навколишнє природне середовище	85
Донець І.А., Діденко Н.М., Полуфакіна О.О., Прокопенко А.П. Розвиток медико-географічних досліджень	87

Дюжикова Т.М., Бойко Л.Л. Скидання забруднюючих речовин у водні об'єкти та очистка стічних вод в Запорізькій області	95
Дячук Т.М. Використання інформаційних ресурсів на уроках географії під час дистанційної форми навчання	99
Єпіфанцев Д.К., Дьячкова А.В., Дьячкова Л.І. Комплексна характеристика Запорізької області	104
Зав'ялова Т.В.. Арапан А.П. Екологічна спрямованість навчальної практики з географії ґрунтів студентів-географів	108
Іванов Б.В., Заікін Є.Р., Зоркіна Е.О., Хомотюк Ю.П. Загальна фізико-географічна характеристика басейну річки Молочна та її найбільших приток	111
Левада О.М., Прохорова Л.А. Формування екологічного світогляду майбутніх учителів географії під час проходження навчальних практик	116
Непша О.В. Формування екологічної культури майбутніх учителів географії під час проходження навчальної практики з геології	122
Непша Я.Ю. Клімат як чинник грунтоутворення агрогосподарства «Степовий» Генічеського району Херсонської області	126
Тутова А.С. Геолого-економічна оцінка залізних руд Білозерського залізорудного району	130
РОЗДІЛ 3. ІСТОРІЯ ТА АРХЕОЛОГІЯ	
Боса Н.А. Основні тенденції процесу формування поселень Південної України (від античності до 18 ст.)	135
Гудзь В.В. Щербатий Д.В. Ідейно-політичний характер махновського руху в радянській історіографії періоду «перебудови»	138
Полякова Л.І., Добродій В.К. Історіографія історії інквізиції	144
Полякова Л.І., Єременко Г.О., Франко-російська війна 1812 року. Відступ Барклая де Толлі	150
Полякова Л.І., Звягінцева Д.Л., Особливості заселення греками території Північного Приазов'я	155
Пачев С.І., Пачева В.М. Адміністративне становище та соціально-економічний розвиток села Гірсівки у 1862-1917 роках	162
Шкода Н.А., Москаленко Ю.Л. Приватне колекціонування пам'яток воєнної історії Львова в XIX- на початку XX ст.	167
Шкода Н.А., Тернова Л.Р. Діяльність жінок-археологів у Наддніпрянській України в XIX ст.	172
Черненко О.Ф. Переяславська рада 1654 року: роль та наслідки	176
РОЗДІЛ 4. ПРАВО	
Бехтер А.Р., Солов'євич І.В. Право на штучне переривання вагітності. Правовий та морально-етичний статус аборту	180
Гапотій В.Д. Передумови деонтологічної підготовки юристів	186
Гаріфуллін М.В. Проблематика правового регулювання процедури прийняття адміністративних актів	191

Козар Ю.Ю., Шопша Г.В. Східне партнерство як шлях України до євроінтеграції	194
Попенко Я.В. Бесєдіна І.В. Елементи злочину геноциду в сучасній теорії міжнародного права	199
РОЗДІЛ 5. ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА, СПОРТ ТА ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ	
Абдуллаєв А.К. огли, Ребар І.В., Нестеров О.С. Технічна підготовка борців вільного стилю на передзмагальному етапі річного циклу	206
Білогур В.Є., Ковальова Є.В. Нетрадиційні концептуальні підходи до навчання видам легкої атлетики здобувачів вищої освіти	210
Білогур В.Є., Котова О.В., Тангаров С.О. Методи та засоби тренування спеціальної витривалості юних бігунів	213
Білогур В.Є., Непша О.В. Екзистиційні засади становлення цілісності особистості в спортивній діяльності	217
Котова О.В., Камєнєв Д.І. Аналіз мотивації до занять фізичною культурою відповідно до стану здоров'я школярів	221
Олійник І.С., Олійник М.О. Дослідження показників морально-психологічного клімату в колективах волейбольної команди та студентської академічної групи	228
Проценко А.А., Кирієнко О.Г. Оптимізація рівня фізичної підготовки студентів закладів вищої освіти засобами міні-футболу	232
Проценко А.А., Суханова Г.П. З досвіду використання нетрадиційних видів гімнастики на заняттях з фізичного виховання зі студентами спеціальної медичної групи	238
Пюрко В.Є., Казакова С.М., Фесенко І.В. Оптимізація фізичної терапії та ерготерапії хворих з явищами гіпермобільності хребетно-рухового сегменту шийного відділу	241
Рибачок Р.О. Фітнес-бокс як сучасна фізкультурно-оздоровча фітнес-технологія	246
Суханова Г.П., Соболь А.С. Педагогічний контроль на заняттях з фізичного виховання зі студентами спеціальної медичної групи	250
Христова Т.Є., Казакова С.М., Хлистов П.Ю. Сучасні вектори використання фізичної терапії та ерготерапії при ішемічній хворобі серця у людей зрілого віку	255
Цибульська В.В., Таранець К.О., Адамовська А.О., Харченко С.С., Сергеєв Д.В. Значення фізичної культури в розвитку особистості	259

11. Шушпанов Д. Г. Соціально-економічні детермінанти здоров’я населення: монографія. Тернопіль: Економічна думка ТНЕУ, 2017. 878 с.

УДК 910.3 (477.64)

СКИДАННЯ ЗАБРУДНЮЮЧИХ РЕЧОВИН У ВОДНІ ОБ’ЄКТИ ТА ОЧИСТКА СТІЧНИХ ВОД В ЗАПОРІЗЬКІЙ ОБЛАСТІ

к. пед.н., доцент Дюжикова Т.М.
студентка 2 курсу магістратури
спеціальності 014.06 Середня освіта (Хімія) Бойко Л.Л.
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького

Сучасний екологічний стан поверхневих водних об’єктів Запорізької області формується під антропогенним впливом суб’єктів господарювання.

Найбільш суттєвими чинниками, що визначають екологічний стан водних об’єктів, є:

− скидання забруднених та недостатньо очищених зворотних вод через неефективну роботу очисних споруд або взагалі їх відсутність, особливо в житлово-комунальному господарстві (міста Оріхів, Бердянськ, Мелітополь, Пологи, Дніпрорудне, смт. Якимівка, м. Дніпрорудне та інші);

− змив забруднюючих речовин з урбанізованих територій. Ця проблема особливо актуальна для великих населених пунктів (міста Запоріжжя, Мелітополь, Бердянськ, Пологи, Оріхів, Токмак та інші);

− прийом малими річками дренажних вод при захисті зрошуваних сільськогосподарських угідь, населених пунктів від підтоплення, з котрими до водних об’єктів вимиваються мінеральні солі, фосфати, органічні речовини, мінеральні добрива, пестициди і гербіциди;

− відсутність водоохоронних зон та прибережних смуг водних об'єктів; порушення режиму господарської діяльності в межах прибережних захисних смуг і водоохоронних зон;

− надмірна зарегульованість річок ставками і водосховищами;

− порушення правил експлуатації водозаборів та штучних водойм, в результаті чого не гарантується збереження санітарного мінімуму витрат води на нижче розташованих ділянках річок [1-6].

Упродовж 2021 року у поверхневі водні об'єкти області було відведено 742,856 млн. $м^3$ зворотних вод, з них:

− нормативно очищених – 102,088 млн. $м^3$;

− без очищення − 0,033 млн. $м^3$;

− недостатньо-очищених – 7,083 млн. $м^3$;

− нормативно чистих без очищення – 633,127 млн. $м^3$ [3,с.45].

Загальна потужність очисних споруд Запорізької області складає 453,733 млн. $м^3$, в тому числі перед скидом у водні об'єкти − 431,404 млн. $м^3$ [3,с.45].

Не зважаючи на достатню потужність очисних споруд для забезпечення очищення стічних вод до нормативних показників, 6,5 % від загального обсягу стічних вод, що потребують очищення, були відведені до водних об'єктів як недостатньо-очищені. Причиною неякісної очистки зворотних вод є застарілі технології очищення стічних вод, фізична та моральна зношеність обладнання, несвоєчасне проведення поточних та капітальних ремонтів, відсутність дієвих економічних стимулів для будівництва нових очисних споруд в промисловому секторі, відсутність коштів на оновлення, розширення та підтримання в належному стані очисних споруд в житлово-комунальному господарстві [3,с.44].

На підприємствах області використовують типові методи очисткистічних вод, що базуються на принципах механічної, біологічної або фізико - хімічної очистки.

Забезпечують очищення стічних вод очисні споруди міст Запоріжжя, Токмак, Вільнянськ, Гуляйполе та смт. Новомиколаївка.

В решті населених пунктів проблема очистки госппобутових стічних вод до нормативних показників практично не вирішена, а в таких районних центрах як смт. Розівка, Приазовське та Велика Білозерка очисні споруди та мережі каналізації взагалі відсутні.

Дані про обсяги скидання зворотних вод по типах очищення наведені у таблиці 1.

Таблиця 1

Типи очищення зворотних вод у Запорізькій області, млн $м^3$ на рік, складено авторами за [3,с.52; 4,с.46]

Рік	Скинуто разом	Нормативно очищених на очисних спорудах				Потужність очисних споруд	
		Разом	Біол. очистка	Фіз.-хім. очистка	Мех.очистка	Разом	у т.ч. передскиданнямдо водного об'єкта
2018	888,4	45,01	43,28	0,040	1,697	417,3	395,4
2019	819.6	93.36	41.49	0,090	51,78	417,3	395,4
2020	831,252	95,339	44,76	0,058	50,52	403,07	402,031
2021	742,331	102,088	50,22	0,083	51,784	453,733	431,404

Динаміка скиду забруднюючих речовин, що надходять із зворотними водами до водних об'єктів області, наведена у таблиці 2.

Таблиця 2

Динаміка скиду забруднюючих речовин у водні об'єкти Запорізької області, тис. т [3,с.46-47]

Скидання забруднюючих речовин	Обсяг скидузабруднючих речовин, тис.т		
	2019 рік	2020 рік	2021 рік
Азот амонійний	0,232	0,249	0,244
$БСК_5$,	0,734	0,760	0,767
Завислі речовини	0,887	0,877	0,884
Нітрати	3,222	3,395	3,669
Нітрити	0,124	0,107	0,115
Сульфати	9,45	9,82	9,54
Сухий залишок	48,59	49,49	31,99
Хлориди	12,85	13,31	13,86
ХСК	3,425	3,667	3,809
Алюміній	0,000110	0,000106	0,000105
Залізо	0,03491	0,03227	0,03299
Калій	0,000156	0,000109	0,000138
Кальцій	1,695	1,6381	1,6133
Магній	0,169	0,2648	0,1809
Марганець	0,001177	0,00104	0,001065
Мідь	0,000304	0,000356	0,000361
Натрій	0,1851	0,1693	0,1658
Нафтопродукти	0,01347	0,01386	0,01486
Нікель	0,000188	0,000173	0,000187
Роданідит	0,001216	0,001238	0,001204
Свинець	0,000042	0,000039	0,000036
СПАР	0,01891	0,02108	0,02312
Феноли	0,000106	0,000105	0,000105
Фосфати	0,3068	0,3683	0,3974

Фтор	0,04693	0,04615	0,04056
Хром загальний	0,000042	0,000022	0,000021
Хром $^{6+,}$	0,000007	0,000007	0,000006
Цинк	0,000061	0,000057	0,000050

У порівнянні з 2020 роком спостерігається збільшення обсягів скиду забруднюючих речовин у зворотних водах за низкою речовин, що пояснюється збільшенням обсягів скиду зворотних вод у водні об'єкти області.

Список використаних джерел

1. Непша Я.Ю., Гришко С.В. Сучасний стан забруднення поверхневих вод Запорізької області. *Екологія, неоекологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування:* матеріали VIII Міжнародної наукової конференції молодих вчених (26-27 листопада 2020 р., м. Харків). Харків, 2020. С. 93-95.

2. Прохорова Л. А., Непша О.В., Зав'ялова Т.В. Якість поверхневих та підземних вод Запорізької області та її вплив на здоров'я населення. *«Філософія здоров'я – здоровий спосіб життя – здорова нація».* – Херсон: ДВНЗ «ХДАУ», 2018. С. 202-209.

3. Регіональна доповідь про навколишнього природного середовища в Запорізькій області у 2020 році. Запоріжжя, 2021. 276 с. URL: https://www.zoda.gov.ua/article/2552/regionalni-dopovidi--zaporizka-oblast.html (дата звернення: 21.10.2022)

4.Регіональна доповідь про навколишнього природного середовища в Запорізькій області у 2021 році. Запоріжжя, 2022. 240 с. https://mepr.gov.ua/files/docs/EkoMonitoring/2022/regional/%D0%A0%D0%B5%D0%B3%D1%96%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0%20%D0%B4%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B4%D1%8C%20%D0%97%D0%B0%D0%BF%D0%BE%D1%80%D1%96%D0%B7%D1%8C%D0%BA%D0%B0%20%D0%9E%D0%94%D0%90%202021.pdf (дата звернення: 21.10.2022)

5. Фізична географія Запорізької області: Хрестоматія/ Л.М. Даценко, В.В. Молодиченко, В.П. Воровка та ін. Мелітополь: Вид-во МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2014. 200 с.

6. Nepsha O., Hryshko S. Current hydroecological condition of the North-Western Pryazovie rivers. *20th International Multidisciplinary Scientific GeoConference SGEM 2020, 8-11 December, 2020*. Book 1.3. Bulgaria: Sofia, 2020. P.95-102.

УДК 378.147:004

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ НА УРОКАХ ГЕОГРАФІЇ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

вчитель географії Дячук Т.М.
Петропавлівський ліцей №1 Петропавлівської селищної ради
Дніпропетровської області
студентка 2 курсу магістратури
спеціальності 014.07 Середня освіта (Географія)
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького

Нині перед освітньою галуззю України постають нові виклики. Саме тому в системі освіти відбуваються постійні трансформації. Це стосується як форми проведення уроку: дистанційна, змішана або очна. Так і змін у самому змісті навчання. Такі трансформації зумовлюють необхідність впровадження інформаційних ресурсів під час навчання. Розглянемо це в контексті вивчення географії під час дистанційної форми навчання.

Інформаційний освітній (навчальний) ресурс − навчальні, наукові, інформаційні, довідкові матеріали та засоби, розроблені в електронній формі і представлені на носіях будь-якого типу або розміщені у компютерних режимах, які відтворюються за допомогою електронних цифрових технічних засобів і необхідні для ефективної організації навчально-виховного процесу, в частині, що стосується його наповнення якісними навчально-методичними матеріалами [1].

Інформаційний освітній ресурс є важливим інструментом навчально-виховного процесу, має навчально-методичне призначення та використовується для забезпечення навчальної діяльності вихованців, учнів, студентів і вважається одним з головних елементів інформаційно-освітнього середовища [7].

Наукове видання

Наукове сьогодення: стан та перспективи регіональних досліджень: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 18 листопада 2022 р.)

Редакційна колегія:

Полякова Лариса Іванівна – кандидат історичних наук, доцент, завідувачка кафедри історії та ахеології, в.о. декана пририроднично-герпафічного факультету.

Козар Юрій Юрійович – доктор юридичних наук, професор кафедри права.

Гришко Світлана Вікторівна – кандидат географічних наук, доцент, завідувачка кафедри географії та туризму.

Непша Олександр Вікторович – старший викладач кафедри географії та туризму, заступник декана природничо-географічного факультету з організаційно-виховної роботи, питань практик і працевлаштування.

Проценко Андрій Анатолійович – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри теорії і методики фізичного виховання та спортивних дисциплін

Крилова Алла Миколаївна – кандидат історичних наук, доцент кафедри історії та археології, заступник декана природничо-географічного факультету з науково-дослідної роботи та міжнародного співробітництва

Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького

вул. Наукового містечка, 59, м.Запоріжжя, Запорізька область, Україна, 69000.

rectorat@mdpu.org.ua тел.(096) 21-61-372